

Een tweede zending ★★☆☆

Vaerdonk, donderdag 14 oktober 1926

Beste assistent, er ligt een tweede pak op je tafel. Geen nieuwe zaak: dezelfde zaak, maar nu het papier dat ik zelf niet geschreven heb. Vanmorgen is *De Vaerdonkse Bode* verschenen met een volle pagina over onze klok, en die pagina is een geschenk. Niet omdat ze iets weet, wel omdat ze zich vier keer verspreekt.

Lees de krant zoals je een getuige leest: traag, met je potlood erbij. De regels zijn genummerd, en de nummering begint op elk krantenblad opnieuw bij één. Verwijs daarom altijd zo: blad drie, regel vier. Wie dat niet doet, laat de commissaris zoeken, en een commissaris die zoekt, gelooft je niet.

Daarna krijg je zes beelden die de fotograaf van de politie gemaakt heeft, acht kaarten om uit te knippen en het grote stadsplan van onze wijk op één blad. Op dat plan plak je elke getuige waar hij om middernacht stond, en elk voorwerp waar het gevonden is. Eén van die vier getuigen stond niet op het plein; je zal moeten rekenen om te weten waar hij dan wel liep.

Ik zeg je nog altijd geen naam. Ik zeg je wel dit: één zin in die krant kan alleen geschreven zijn door iemand die er die nacht met zijn eigen ogen bij was. Zoek die zin. Als je hem gevonden hebt, weet je genoeg om het tweede rapport te schrijven. —

Aurelia Vonck

Een krant, zes foto's en een opgevouwen plan.

[superplus02/b_01_pak_op_de_tafel.jpg](#)

- 1 Aurelia zegt dat de krant zich vier keer verspreekt. Schrijf voor je begint op welke vier soorten fouten jij in een krant zou verwachten bij zo'n zaak, en hoe je elke soort zou kunnen nakijken. Kom na blad 6 terug en zet erbij welke van je vier je echt gevonden hebt.

EERSTE BLAD: DE KLOK IS NOG ALTIJD ZOEK ★★★

Donderdag 14 oktober 1926. De regels zijn genummerd; de tekst loopt door op blad 3.

DE VAERDONKSE BODE

LEES MET JE POTLOOD

Zet een streepje naast elke regel die je met een papier uit de bundel kan nakijken. Je hebt er straks vier nodig.

- 1 DE STERRENKLOK NOG ALTIJD ZOEK. Twee dagen na de nacht van maandag op dinsdag is er van de Sterrenklok uit het Noorderstation geen spoor. De politie heeft niemand aangehouden en wil over het onderzoek niets kwijt. De familie van de schenker looft vijfhonderd frank uit voor wie het stuk terugbrengt.
- 2 Het gaat om zesendertig kilo verguld koper, met een wijzerplaat in de vorm van een ster met twaalf punten. De klok hing aan vier bouten boven de ingangsboog, op twee meter veertig boven de tegels, en zij hing daar sinds de opening van het station in 1924.
- 3 Wat de politie wel bevestigt: om tien over elf hing de klok er nog, en om vijf over half twee belde de nachtwaker. Tussen die twee uren is zij van de muur gehaald. Hoe zij het gebouw uit geraakt is, wil de tweede afdeling niet zeggen.
- 4 De laatste tram van lijn 7 verliet het Stationsplein die nacht om kwart voor twaalf, zo vernemen wij van de maatschappij. Wie na dat uur nog van het plein weg wilde, moest te voet of met de fiets.
- 5 Onze medewerker sprak met de bloemenverkoopster die elke avond op het plein staat. Zij had haar kraam naar eigen zeggen al om elf uur afgebroken en was ruim voor middernacht thuis op de Vlasmarkt. Zij heeft niemand het station zien binnengaan.
- 6 Op de vraag of de dienstdeur in de Kaaistraat die nacht op slot was, kregen wij van het station geen antwoord. De stationschef is tot vrijdag in Brussel en zijn plaatsvervanger verwijst naar de politie.
- 7 Wie die nacht op of rond het Stationsplein geweest is, wordt verzocht zich te melden bij de tweede afdeling. Daarnaast doet het bureau aan de Kaaistraat, in opdracht van de familie, een eigen onderzoek. De Bode volgt de zaak.

De Vaerdonkse Bode, donderdag 14 oktober 1926, eerste blad

De persen van de Bode draaien om vier uur in de ochtend.

superplus02/b_02_zetterij_van_de_bode.jpg

De nummering begint op dit blad opnieuw bij 1. De tekst loopt door op blad 4

DE BODE · TWEDE BLAD

- 1 ONS GESPREK MET DE NACHTWAKER. Gustaaf Bierens is tweeënzestig en doet sinds 1915 de nachtdienst in het Noorderstation. Hij ontving ons woensdagavond in de wachtzaal, met zijn pet nog op en zijn boekje in de hand.
- 2 Wanneer hebt u de klok het laatst zien hangen? – Om tien over elf, toen de sneltrein wegreed. Ik ga dan altijd onder de boog staan om de wijzers te vergelijken met mijn eigen horloge. Zij hing er, zo zeker als ik hier zit.
- 3 En daarna? – Om drie voor twaalf ben ik naar de seinpost vertrokken. Twaalf minuten stappen langs de berm, elke nacht dezelfde weg. Pauwels zet daar koffie en schrijft zijn boek bij; ik ben gebleven tot vijf over een.
- 4 Hebt u de klok die nacht horen slaan? – Zeker. Twaalf slagen om middernacht, en om één uur nog eens die ene slag. Ik tel ze mee zonder er bij na te denken, dat doe ik al elf jaar.
- 5 Waarom belde u dan pas om vijf over half twee? – Omdat het aardedonker was toen ik terugkwam. Het licht in de hal deed het niet en ik heb eerst met de hand moeten schakelen. Pas toen zag ik de lege muur.
- 6 KORT BERICHT. STORING IN DE STADSCENTRALE. De centrale aan de vaart laat weten dat er in de nacht van maandag op dinsdag geen enkele storing is geweest. De leidingen werden op de gewone uren afgesloten en weer aangezet. Welke uren dat zijn, deelt de centrale niet mee; die gegevens gaan alleen naar de politie.

De Vaerdonkse Bode, donderdag 14 oktober 1926, tweede blad

DE RADIOGIDS VAN WOENSDAGAVOND	WAT ER TE HOREN WAS
18.00 – 19.00 u	berichten, marktprijzen en de weerkaart
19.30 – 21.00 u	gesproken voordracht en pianomuziek
21.00 – 23.30 u	concert uit de grote zaal te Brussel
23.30 u	goedenacht; elke avond einde uitzending tot 07.00 u

De wachtzaal, waar het gesprek plaatsvond.
superplus02/b_03_wachtzaal_bij_nacht.jpg

Derde blad: acht kleine berichten ★ ★ ★

Korte stukjes die met de zaak niets te maken hebben. Of toch?

Zetters houden van grapjes

Een zetter kiest zelf in welke volgorde de kleine berichten staan. Kijk naar de eerste letter van elk bericht en zet ze in die volgorde onder elkaar.

- 1 Kaartclub De Sterre houdt zaterdag haar jaarlijkse prijskamp in de bovenzaal van het gemeentehuis. Inschrijven kan tot vrijdagavond bij de secretaris.
- 2 Aardappelen zijn op de markt een frank per zak goedkoper geworden. De handelaars wijten het aan de milde herfst en verwachten geen verdere daling.
- 3 Regen en wind uit het noorden, meldt de weerdienst, tot en met zaterdag. Voor zondag wordt opklaring verwacht, met kans op nachtvorst in het binnenland.
- 4 Schoolkinderen van de stadsschool hebben hun zwemproef behaald in het bad aan de Melkbrug. Elf van de veertien deelnemers slaagden bij de eerste poging.
- 5 Postkantoor Noord is vrijdag de hele dag gesloten wegens de verhuizing van de loketten naar de gelijkvloerse verdieping. De brievenbus blijft in gebruik.
- 6 Op de vaart is een aak vastgelopen ter hoogte van de stadscentrale. De sleepdienst heeft haar dinsdagmiddag weer vlot gekregen; de scheepvaart liep twee uur vertraging op.
- 7 Onze lezers vragen waarom de straatlantaarns in de Kaaistraat 's nachts gedoofd worden. De stad antwoordt dat stroom geld kost en dat er na middernacht niemand meer loopt.
- 8 Rijwielen mogen voortaan niet meer tegen de gevel van het station worden gezet. De politie kondigt aan dat zij zal wegnemen wat er na zondag nog staat.

De Vaerdonkse Bode, donderdag 14 oktober 1926, derde blad

Het verborgen woord

beeld

superplus02/b_04_zetkast
_met_loden_letters.jpg

Achterblad: drie advertenties, een oproep en een brief ★ ★ ★

Wie betaalt om iets te zeggen, zegt soms te veel.

- 1 ADVERTENTIE. HOTEL ELEKTRA, tegenover het Noorderstation. Zesentwintig kamers, warm water op elke verdieping, eigen bagagekar die uw koffers tot aan de trein brengt. Bij ons brandt altijd licht: toen maandagnacht om twintig voor één de hele stationshal donker viel, brandde bij ons elke lamp.
- 2 ADVERTENTIE. RIJWIELHANDEL SEGERS, Kaaistraat 31. Herstellingen terwijl u wacht, carbidlampen gevuld en nagekeken, tweedehands rijwielen vanaf honderd frank. Open van zeven tot zeven, ook op zondagvoormiddag.
- 3 ADVERTENTIE. WERKHUIS DE COCK, aan de kade. Bagagekarren en handkarren op maat, wielbreedte naar keuze zestig, vijfenzeventig of honderdtien centimeter. Wij herstellen ook wielen van vreemde makelij; levering binnen de week.
- 4 VERLOREN. Tussen het Stationsplein en de Vlasmarkt, in de nacht van maandag op dinsdag, een grijze wollen handschoen van de rechterhand. Terug te bezorgen aan de bloemenkraam op het plein, tegen een kleine beloning.
- 5 INGEZONDEN. Mijnheer de hoofdredacteur, ik woon boven de kruidenier in de Kaaistraat. Maandagnacht ben ik wakker geworden van een kar op de kasseien, ergens tussen middernacht en één uur. Ik heb niet gekeken. Mijn vrouw zegt dat het de postkar was, maar die komt pas om half twee en die hoor ik anders nooit. — G. Wuyts, Kaaistraat 9

De Vaerdonkse Bode, donderdag 14 oktober 1926, achterblad

De luifel van het hotel, van het plein af gezien.
superplus02/b_05_luifel_van_het_hotel.jpg

WAT EEN ADVERTENTIE IS

Een advertentie is geen bericht van de krant. De klant schrijft ze zelf en betaalt per regel. De krant kijkt niet na of het klopt.

- 1 Eén van deze vijf stukjes bevat een gegeven dat de krant zelf niet kende. Schrijf het stukje en het gegeven op, en leg uit met welke twee bladen uit de bundel jij bewijst dat de schrijver het alleen ter plaatse kan gezien hebben.

.....

.....

.....

.....

Vier dingen die niet kunnen ★★★

Citeer met blad en regel. Wie geen nummer geeft, geeft geen bewijs.

Nakijken is iets anders dan niet geloven

Een krant schrijft op wat men haar vertelt. Jij legt er een papier naast dat niemand kon bijsturen: een logboek, een dienstregeling, een stroomboek, een verklaring die ondertekend is.

beeld

superplus02/b_06_krant_e
n_dossier_naast_elkaar.j
pg

- 1 Vier regels uit de krant kloppen niet met het dossier. Vul de tabel in. Schrijf in de tweede kolom blad én regelnummer van dit bijvoegsel, en in de derde het bladnummer uit de bundel waarmee je het nakijkt.

wat de krant beweert	blad en regel	waarmee je het nakijkt	klopt het?
De laatste tram vertrok om kwart voor twaalf.			
De bloemenverkoopster was ruim voor middernacht thuis.			
De nachtwaker hoorde om één uur nog een slag.			
Om twintig voor één viel de hele stationshal donker.			

- 2 Drie van de vier zijn gewoon onwaar. De vierde is waar, en dat is juist het vreemde. Leg uit waarom een ware zin verdacht kan zijn, en zeg wie hem volgens jou onmogelijk uit de krant of van de politie kon hebben.

.....

.....

.....

- 3 De nachtwaker vergist zich over de slag van één uur. Betekent dat dat hij liegt? Schrijf twee verschillende verklaringen op voor zijn fout, en zet erbij welke van de twee jij waarschijnlijker vindt en waarom.

.....

.....

.....

Mijn kladblad, donderdagavond

Donderdag 14 oktober, na sluitingstijd

Wat ik vanavond nog doe

Eerst de beginletters. Daarna de advertentie. En als laatste het plan erbij, want een uur zonder plaats is maar de helft van een bewijs.

beeld

superplus02/b_07_kladblad_met_potlood.jpg

1 Zet de eerste letter van elk van de acht kleine berichten van blad 4 onder elkaar, in de volgorde waarin ze gedrukt staan. Welk woord lees je? Schrijf erbij naar welk spoor uit de bundel dat woord verwijst.

2 Neem de advertentie van blad 5, regel 1 erbij. Schrijf het uur op dat erin staat. Zoek daarna in de bundel het papier waar datzelfde uur op staat, en schrijf op blad 3 van dit bijvoegsel de regel over waaruit blijkt dat de krant dat uur niet kende.

3 Kijk op het A3-stadsplan. In welk vakje ligt de balie van het hotel, en in welk vakje de dienstdeur? Noteer beide vakjes en meet met de schaalbalk hoeveel meter er tussen ligt.

Drie platen uit het station ★ ★ ★

De fotograaf van de politie werkte met magnesium. Kijk naar wat er niet hoort.

KIJKEN IS VERGELIJKEN

Zoek in elk beeld één ding dat je met een papier uit het dossier kan koppelen: een uur, een breedte, een teken.

Plaat 1. De perronklok, en de haak ernaast.
superplus02/b_08a_perronklok_en_lege_haak.jpg

Plaat 2. Twee sporen in het natte zand, met de duimstok erover.
superplus02/b_08b_wielsporen_met_duimstok.jpg

Plaat 3. De kar zoals hij tegen de muur stond.
superplus02/b_08c_bagagekar_met_monogram.jpg

- 1 Koppel elke plaat aan een papier uit de bundel. Schrijf in de tweede kolom wat je precies ziet, en in de derde het bladnummer waarmee het klopt of botst.

plaat	wat je ziet	welk blad uit de bundel
1 · de klok en de haak		
2 · de twee sporen		
3 · de kar		

Drie platen uit het hotel en de tram ★★★

Drie keer een voorwerp dat een uur verraad.

Let op de wijzers

Twee van deze drie beelden tonen een stand die je kan vergelijken met een tabel uit de bundel.

Plaat 4. Het toestel stond nog aan toen de politie kwam.
superplus02/b_09a_radiotoestel_met_wijzer.jpg

Plaat 5. De balie, met de wandklok erboven.
superplus02/b_09b_balie_zonder_portier.jpg

Plaat 6. Een kaartje, gevonden op de kade aan de vaart.
superplus02/b_09c_tramkaartje_met_stempel.jpg

- 1 Vul in wat elk beeld bewijst en wat het juist niet bewijst. Wees streng: een leeg krukje bewijst niet waar iemand wel was.

plaat	dit bewijst het	dit bewijst het niet
4 · de wijzer van het toestel		
5 · de lege balie om half een		
6 · de stempel van 23.35 u		

VIER GETUIGEN EN VIER VOORWERPEN ★★☆☆

Knip acht kaarten uit. Knip daarna elk beeldje af langs de stippellijn onder het beeld.

KNIPBLAD**HOE JE KNIPT**

Elke kaart valt uiteen in twee stukken. Knip het beeldje af langs de stippellijn en knip het bij tot ongeveer 24 mm breed: dan past het in een gestreept vak op het A3-plan. Het stuk met de naam en de tekst gaat op het bewijsbord van blad 11.

EERST REKENEN, DAN PLAKKEN

Op het plan staan acht gestreepte vakken: vier voor een getuige en vier voor een voorwerp. Een dun lijntje wijst telkens naar de plek. Drie getuigen stonden om middernacht op het plein; de vierde was onderweg.

De vier getuigen

 beeld superplus02/b_10a_ge tuige_nachtwaker.jpg	 beeld superplus02/b_10b_ge tuige_conducteur.jpg	beeld superplus02/b_10c_ge tuige_bloemenverkoop ster.jpg	beeld superplus02/b_10d_ge tuige_hoteleigenaar. jpg
Bierens, 62 Nachtwaker. Verliet de hal om 23.53 u, twaalf minuten stappen naar de seinpost.	Vermeulen, 34 Conducteur van lijn 7. Gaf de bel op het plein toen de klok twaalf sloeg.	Sneyers, 47 Bloemenverkoopster. Brak haar kraam af na de laatste tram en duwde haar kar naar huis.	Crombez, 51 Hoteleigenaar. Zegt dat hij van elf tot twee achter zijn balie zat.

De vier voorwerpen

 beeld superplus02/b_10e_vo orwerp_bagagekar.jpg	 beeld superplus02/b_10f_vo orwerp_ladder.jpg	 beeld superplus02/b_10g_vo orwerp_lantaarn.jpg	beeld superplus02/b_10h_vo orwerp_tramkaartje.j pg
De bagagekar Wielen 60 cm uit elkaar, met een monogram op de zijkant.	De ladder De ladder van de lampenman, gevonden onder de lege plek op de muur.	De dienstlantaarn Een stormlantaarn op petroleum, met het nummer van het station erin geslagen.	Het tramkaartje Een geknipt kaartje met een tijdstempel van 23.35 u.

Leg alles eerst los op het plan; pas als niets elkaar tegenspreekt, lijm je

Het bewijsbord ★★★

Eén regel op dit bord is pas af als de vier vakken elkaar niet tegenspreken.

Vier vakken per regel

Een bewijs is nooit één ding. Het is een uur, een plaats, een voorwerp en een persoon die alle vier naar hetzelfde wijzen. Ontbreekt er één, dan heb je een vermoeden en geen bewijs.

beeld

superplus02/b_11_prikbord_met_draden.jpg

Plak hier de vier stukken van elke bewijsregel

regel 1 · tijd

welk venster geeft het logboek?

regel 1 · plaats

welk vakje op het A3?

regel 1 · voorwerp

welke breedte past op het spoor?

regel 1 · wie

van wie is dat voorwerp?

regel 2 · tijd

welk uur staat op plaat 5?

regel 2 · plaats

waar stond niemand?

regel 2 · voorwerp

wat lag er open op de toog?

regel 2 · wie

wie hoorde daar te staan?

- 1 Lees je twee volle regels hardop. Wijzen ze naar dezelfde persoon? Schrijf in één zin op wat je bord bewijst, en in één zin wat het nog niet bewijst.

De sleutel en de vier sloten ★ ★ ★

Knip de sleutel uit de hoek van het A3 en leg hem op elk slot.

HOE EEN BAARD WERKT

De baard van een sleutel is een rij tanden. Elke tand heeft een hoogte, en het slot heeft daar precies de omgekeerde vorm.

- Deze sleutels hebben vier tanden. De hoogtes schrijf je als vier cijfers achter elkaar, van de greep naar de punt.
- Past één tand niet, dan past de sleutel niet. Bijna past bestaat niet bij sloten.

beeld

superplus02/b_12_sleutel_ en_slotplaat.jpg

- 1 Knip de sleutel rechtsonder op het A3 uit. Lees de vier tandhoogtes af en schrijf ze op. Leg de sleutel daarna op elk van de vier slotplaten die onderaan het plan staan, en vul de tabel in.

deur	de vier tandhoogtes	past de sleutel?
de hoofdingang		
de dienstdeur in de Kaaistraat		
de kelderdeur van het hotel		
de deur van de seinpost		

- 2 Deze sleutel is de sleutel die de uurwerkmaker in mei 1925 heeft ingeleverd. Wat bewijst het dat hij op de dienstdeur past, en wat bewijst het uitdrukkelijk niet? Schrijf allebei een volle zin.

.....

.....

.....

- 3 Hoeveel verschillende baarden kan je maken met vier tanden die elk een hoogte 1, 2, 3 of 4 hebben, als elke hoogte maar één keer voorkomt? Reken het uit en leg je redenering uit.

.....

.....

Een brief aan de hoofdredacteur ★★★

Vaerdonk, vrijdag 15 oktober 1926

Wat er in je brief moet

Je schrijft niet aan de politie maar aan de krant. Noem de regel die fout is, zeg met welk papier je het nakijkt, en vraag om een verbetering. Geen naam van een verdachte: dat is het werk van de commissaris.

beeld

superplus02/b_13_brieven
bus_van_de_krant.jpg

- 1 Schrijf je brief aan de hoofdredacteur van de Bode. Begin met een aanhef, noem drie regels uit zijn krant met blad en regelnummer, zet bij elke regel het papier waarmee je het nakijkt, en sluit af met wat je van hem verwacht. Lees hem daarna hardop na.

- 2 Welke van je drie regels is voor de krant het pijnlijkst, en waarom juist die?

